

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 15. и последњег у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дописи и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор.

Бр. 13. У Сомбору 15. јулија 1883. Год. XV.

НАРОДНИ ДОБРОТВОРИ.

Према маленом броју народа нашег и према околностима у којима живимо налази се у нас велики број добротвора, који на просветне цјели а особито на подпомагање младежи, што се у вишим школама учи, знамените жртве приносе.

Међу овим добротворима на првом је месту безсмртни основатељ Текелијанума Сава Текелија, којега задушбина многоме је сину србском помогла, да се изобрази, да до науке, части и благостања дође, и да роду свом и отачбини као учен човек послужи.

На узвишени пример овог великог Мецената србског угледали су се и угледају се многи родољубиви срби, које је Бог имањем благословио, и штедро прилажу на обе наше гимназије, подпомажу књижевно друштво Матицу србску, остављају легате народном позоришту и оснивају закладе за подпомагање младих Срба, који се у гимназијама и реалкама, на свеучилишту и у политехници уче, као што је између многих других, пре месец дана и честити професор богословије Задарске покојни Љубомир Вуиновић на самрти својој основао закладу од 30.000 рубаља, из које ће се стипендије давати младим србима из Далмације, који високе науке уче.

Ове и друге многе просветне задушбине сведоче нам, да има и данас у народу нашем племенитих душа, које остављајући себи најкраснији спомен после смрти на овоме свету у народу свом, добрим својим делима светле и плодове приносе кроз сва времена док траје на свету србства и србског потомства.

Али, за дивно је чудо, да су досада добротвори народни врло мало пажње обраћали ономе заводу, у коме се спремају млади срби за народне учитеље.

Седамдесет и једна година већ јер протекла, од како постоји србска учитељска школа Сомборска У њој се за то време више од једне тисеће србских синова, а у последње време и много србских кћери за учитељски позив изобразило. Питомци ове школе делају као народни учитељи по свима крајевима, где се србска реч говори од Сентандрије до Цетиња, Скадра на Бојани и Кратова, а овде код нас у Угарској и у Славонији готово сви учитељи, што делају у вероисповедним и комуналним школама србским, изучили су се у тој школи.

Ова најстарија и до пре неколико година једина србска учитељска школа, борила се за првих петдесет година својега обстанка са највећим материјалним оскудицама издржавајући се се из несигурних прихода трећег таса црквеног у провинцијалу угарском и славонском, па и данас после седамдесет и једне године својега обстанка, из закладá њојзи намењених годишње се једва 3148 форинти потрошити може, те по томе према садашњим захтевима државне власти морала би се она одавна затворити, да није народни сабор од године 1871. одредио, да се на издржавање њено потребна свота из клирикалног фонда подмиривати има. Како је данашњим даном на издржавање ове школе годишње потребно 7736 форинти; то се из клирикалног фонда 4588 фор. као припомоћ овој школи додавати мора

За последњих 30 година од приватних људи само се два сегединска србина Јосиф Мунтил и Михаил Лефтер на самрти својој сетише ове учитељске школе завештавши јој сваки по 200 форинти; иначе се није нашао у целом србству ни један добротвор, који би фонд ове учитељске школе својим прилозима умножио, а како од 1879. године и приходи од трећег црквеног таса престадоше у фонд тај улазити, то нема изгледа, да ће се икада такозвани препарандијални фонд србски толико умножити, да би без знатне припомоћи из клирикалног фонда задатку свом одговарати могао.

Да може ова учитељска школа у довољном броју и добрих ђака добијати, нуждан је за њу просеминар, или припремна дворазредна школа, која би се шестразредној мушкој школи сомборској придодати имала. За ово постоји одавно предлог али нема средстава за издржавање ове припремне школе.

Мимо тога, позната је ствар да се на учитељско звање отдају понајвише синови сиромашних родитеља и сирочад без отца и мајке, па с тога држим, да су стипендије ученицима

учитељске школе много нуждније него ученицима других школа. За петдесет година од како памтим и живим у близкости србске учитељске школе Сомборске, сведок сам био многе патње и многих невоља, са којима се борише сиромашни синови србски, који се учеше и који се уче у србској учитељској школи. Док је, по некадашњем пропису само по четири дневна школска часа било, могли су још сиромашни приправници учећи децу и пишући у писарницама ответничким храну себи заслуживати, али од како приправници по седам и осам часова на дан у школи провести и осим тога много код куће учити и писати морају, није им се могуће на овај начин издржавати и сад већ друге за њи помоћи нема осим стипендија. Али стипендија за приправнике довољно нема, и што их има, тако су малене, да се, ни најпростије живећи, једино с њима на крај излазити неда.

Пре него што је неумрли добротвор приправничке младежи покојни владика Платон Атанацковић установио „Платонеум“ постајала је у србској учитељској школи овој само једна једина стипендија од 40 фр., коју је основао 1820. године пештански грађанин Ђорђе Раља и супруга његова Марта рођена Смиљанића. Народни сабор одредио је за питомце ове школе из народних фондова само 10 стипендија по 80 фор. а из закладе Платонеумске, издају се 15 малих стипендија (6 по 80 фор.; 3 по 60 фор. и 6 по 50 фор.)

Са ово неколико речи намеран сам да обратим пажњу србског народа на ту околност, да су србској учитељској школи сомборској а понаособ младежи, која се у њој учи, нуждни добротвори, и да је овако добротворство данашњим даном најумјестније и од највеће користи по народ наш. С тога умољавам господу народне учитеље, свештенике, ответнике и друге родољубе, који упуљава и важности код народа имају, да имућније људе у народу нашем, који своје деце немају, упознаду са задатком, стањем и потребама србске учитељске школе и њених питомаца, па да настоје у даној прилици својим саветом и обавешћивањем поради тога, да оваки имућни људи постану добротвори народни у најплеменитијем смислу, једни прилажући на умножење фонда за учитељску школу Сомборску и оснивајући закладу за учитељски просеминар; други по примеру неумрлога епископа Платона оснивајући закладе на издржавање приправника, а трећи напоследку, по примеру недавно упокојене Терезије

Димитријевића, завештавајући поједине стипендије за прилежне и добронравне приправнике.

На овај начин могу се богати срби и српкиње најбоље одужити народу, из кога су поникли, и постати добротвори оне младежи, која ће по својој учитељској позиви целог живота свог, служећи у школи народу својој, васпитавати и учити потоњи млади нараштај у духу свете вере и миле народности наше, те тиме снажно подпомагати, да се одржи побожност и благодетелност, да се распростре права хришћанска просвета и човечност, и да се унапреди благостање и срећа народа нашег.

B.

САМЧЕВО ВЕЧЕ.

Превео М. Симеон Кончар, народни учитељ.

(Наставак.)

Вера у мога оца, који је чедо божије, развиће је моје вере у Бога.

Моја вера у Бога осигураће је моје вере у мога оца и у сваку дужност моје куће.

Тако спајаш, узвишена природо, у свом образовању моје дужности и моја уживања, а у твојој руци прелета човек од уживаних благодати к новима дужностима!

Васколико човечанство, кнез и поданик, господар и слуга, образује се за посебне дужности свога сталежа уживањем својих првих природних одношаја.

Кнез, који је син свога Бога, чедо је свога оца.

Кнез, који је чедо свога оца, отац је својој народу.

Поданик, који је чедо свога Бога, дете је свога оца.

Поданик, који је дете свога оца, дете је свога кнеза.

Сталежу кнеза, слико божанства, оче народа! Сталежу поданика, дете кнеза, који је с њим дете божије! Колико је благ и јак и њежан овај снлет природних одношаја човечанства!

О човечанство у твојој величанству!

Али која вајда је чувство твога достојанства код опалого народа.

Не смем да спомињем сталиша ти, господару своје куће, слико књежева у својој колиби. О човечанство у твојој дубљини! О господе и — оче свих!

У свакој је дубљини слуга својој господару једнак својим бићем, и овај му дугује задовољење, то је потреба његове природе.

Уздигнути народ до уживања благодати његова бића, виши је отац нижега.

И сав народ почива у уживању свога домаћега благослова у чистом синовљем поверењу према отачности свога господара, и чека на испуњење његових очинских дужности у одхрањивању и развињу своје деце к сваком благодатном уживању човечанства.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unilib.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
Je ли ово чекање човечанства сан? Je ли ова детињска нада слика дремежа и млитавости у својој дубљини?

Веро у Бога; ти си снага ове наде!

Кнезови, који у Бога верују и познају братинско становиште човечанства, налазе у овој вери расположеј за сваку дужност свога стања. Они су људи створени божанском снагом на срећу својих народа.

Кнезови, који се одричу вере у Бога и у братинство човечанства, налазе у овом неверству врело најстрашнијем уништењу вере у њихове дужности. Они су људи страхоте а њихова снага пустоши. Припознавањем највишега отчинског достојанства божијега присвајају си кнезови послушност народа као ствар божанства.

А кнез, који неће да у послушности према Богу тражи врело својих права и својих дужности, уздиже свој престо на опасном песку народне вере у његову снагу.

Веро у Бога, свезо између владоца и народа, свезо нутарњега сјединења благодатних одношаја човечанства!

Неверство, одрицање братинства и братинских дужности човечанских; ти си непознавање и презирање очевих права божијих, ти си прокошљива смелост у злоупотреби силе, разрешење свих чистих веза и благодатних одношаја човечанства!

Свештеници су навеститељи очинскога становишта божанства и братинскога становишта човечанства, а њихов је сталеж средиште спојења природних одношаја човечанства к њиховом благослову вером у Бога.

Веро у Бога, врело сваког правога очинства и братства код људи; ти си врело сваке праведности и свију врлина!

Праведност без отачности и без братства блистајућа је ништовост без благодатне снаге.

Охола праведност, пресуда после многих злочиначких коварства, коју познаваоци закона и судови подномажу, образина је праведности, која није народна срећа.

Сигурност, невиност и безопасност, ова врела праве народне крепости, ове последице мудре и очинске праведности, последице су вере.

Смела, осорна надменост противу невиности, праву и истини, ови докази несташнице праве и снажне очеве снаге земаљске праведности, последице су неверства.

Зулум и дрзовита, смела подрзљивост противу праву и невиности у народном духу, врело је народнога слабљења, и народне пропаст; и тако је неверство врело народног слабљења, и народне пропаст.

(Свршиће се.)

ИЗВЕШТАЈ О ИСПИТИМА у србској учитељској школи Сомборској школске 1888. године.

На свршетку ове школске године било је у србској учитељској школи Сомборској у првом разреду 16 мушких и 12 женских, свега 28; у другом разреду 19 мушких 26 женских, свега 45; у трећем разреду

12 мушких 11 женских, свега 23; према томе било је у сва три разреда на крају ове школске године 47 мушких а 49 женских, укупно 96 ученика.

Једна ученица трећег разреда није могла други семестар школски с довољним успехом свршити, те по томе није јој дозвољено да испит о учитељској способности полаже, него је упућена да течај понавља.

Закључни испити у I. и II. приправничком разреду држани су: 14. 15. 17. 18. 27. и 28. Јунија.

Писмени испити свршених приправника и приправница држани су 9. Јунија из србског језика, 10. Јунија из рачуна и геометрије, а 11 Јунија из мађарског језика. За прва два испита одредио је теме, у сљед предлога професорског збора, сам високи школски савет, а за трећи државни надзорник жупаније бачке, који је на истом испиту и присуствовао.

После писмених испита од 12—21. јунија спремали су се свршени приправници за строге устмене испите који су се 21. јунија започели 25. јунија завршили.

На устменим испитима за учитељско оспособљење председавао је многозаслужени главни школски референт господин Др. Ђорђе Натошевић а уз њега су као чланови испитне комисије били пречастни г. Љубомир Купусаревић протопресвитер Сомборски и господин С. В. Поповић школски референт бачки и будимски.

Устмени испити држани су овим редом у уторак 21. јунија пре подне из науке христијанске и црквено славенског језика, после подне из физичне антропологије и дијететике; у среду 22. Јунија пре подне из педагогијских наука, а после подне из мађарског језика (на испиту из мађарског језика присуствовао је господин Никазије Греф помоћни државни школски надзорник жупаније бачко-бодрошке); у четвртак 23. јунија пре подне држан је испит из рачуна, геометрије, историје и земљописа и науке о земаљском уставу, а после подне из природних наука. Уочи Ивања дне држано је свечано бденије у св. претечевој цркви а на вама Ивањ дан у истој цркви, као на дан храмовног празника, служио је преч. господин нови протопресвитер Сомборски саборно, и ношена је литија око цркве. При овој свечаности појао је приправнички хор хармоничко појање под управом свога хоровође Васе Поповића свршавајућег приправника. На овој црквеној свечаности присуствоваху оба господина школска референта. Истога дана после подне обављен је испит из кућарства, вртарства, свирке, хармоничког појања и певања и из гимнастике, а у другој школској дворани изложена беху тога и сљедећих дана на углед цртања свију питомца и ручни радови приправница, које су многобројне госпође овдашње српкиње и несрпкиње походиле, хвалећи труд и вештину наших вештих и вредних радилица. У Суботу 25. јунија у јутро завршен је испит са испитивањем из црквенога појања и правила, а затим је испитна комисија са професорским збором држала конференцију, у којој је разредница испитаних учитељских кандидата састављена и њихово оспособљење за учитељство утврђено. Испити за оспособљење прва три дана почињани су сваки пут у седам часова у јутро и трајали су непрекидно до 1 часа после подне; затим су у три сата после подне

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

продужавани и тек касно у вече свршивани. Сваки је кандидат из сваког предмета тезе извлачио и на питања у њима одговарао.

Испит за учитељско оспособљење полагаху 12 свршених овогодишњих приправника, 10 овогодишњих и једна лањска свршена приправница. Пошто је испитна комисија са професорским збором записнике о оспособљењу саставила и сведочанства односно дипломе о учитељској способности подписала, управитељ је ове последње 26. јунија уз званични извештај свој доставио сл. државном надзорништву бачко-бодрошке жупаније ради потврде у смислу земаљског закона.

У Недељу 26. јунија после службе Божије у св. Ђурђевској цркви држано је под началством пречастног господина протопресвитера Љубомира Куцусаревића свечано благодареније са Амвросијевом химном: „Тебе Бога хвалим.“

На Петров дан после подне прочитане су разреднице и објављено је учитељско оспособљење испитаних кандидата и кандидаткиња.

Од приправника првога разреда по успеху у наукама заслужили су оваке оцене: Светислав Марић из Митровице *врло добро*; Исидор Петровић из Вршца, Јован Гајић из Голубинаца и Јован Поповић из Србскога Бечеја *добро*; осморица свршили су први разред с довољним, један са једва довољним а тројица с недовољним успехом. По моралном владању заслужили су петорица оцену *примерно*, и то: Ђорђе Милошевић, Исидор Петровић, Јован Гајић, Светислав Марић и Стеван Перишић, седморица *похвално*, тројица *уредно*, и један *неуредно*. Од школе и од цркве ни једанпут нису изостали преко целе године: Стеван Перишић, Исидор Петровић, Јован Гајић, а другог полгодишта и Светислав Марић. — Од приправница првога разреда *врло добар* успех у наукама показале су: Јулка Вујина из Панчева, Даринка Берићева из Сентандрије и Видосава Марићева из Попинаца; једна је приправница показала *добар* а пет *довољан* успех: једна је *недовољан*, а две су *сасвим слаб* успех показале. По моралном владању осим горње три добиле су оцену „*примерно*“ још и ове: Јелена Трифуновићева из Руме, Марија Јовановићева из Сомбора и Софија Борчанинова из Ср. Карловаца. Осталих пет приправница имале су владање *похвално*, а једна *уредно*. Преко целе године нису од цркве ни једанпут изостале: Видосава Марићева и Даринка Берићева, а другог полгодишта и Јулијана Вујина. За прелаз у други разред безусловно оспособљено је 12 мушких и 9 женских; условно ако испит из појединих предмета поправе, 4 мушка и 1 женска, а две женске, које су из многих предмета *слаб* успех показале, морају разред поновити.

Приправници другога разреда оцењени су овако: По успеху у наукама: Петар Михајловић из Н. Сада, Витомир Рунић из Сентомаша и Милан Коњовић из Сомбора показали су *врло добар* успех; седморица показаше *добар*, четворица *довољан*, један *једвадовољан*, двојица *недовољан* успех; двојица напоследку из појединих предмета нису испит положили, а од ових један је иначе довољну, а други недовољну оцену заслужио. Примерно су се у овом разреду владали: Милан Коњовић, Лазар Цвејић, Милан Печеновић и Теодор Панић; деветорица владаху се *похвално*; тројица *уредно*, а тројица *неуредно*. Овде се приметити има да је отлични

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBELGRADE

и примерни приправник овога разреда Милош Адамовић болујући од сушнице по савету лекарском ради неге и лечења свога 6. Марта о. г. кући у Препажу отишао, где је код својих родитеља 26. Марта преминуо. — Други врло добар ученик овога разреда Никола Кашиковић из Сарајева због болести морао је 6. Фебруара школу оставити и кући отићи. — Приправнице другога разреда засведочиле су овакав успех у наукама: Милка Јовановићева из Вршца *отличан*; Софија Живковићева из Дољњег Ковина, Катарина Карајанковићева из Н. Сада, Теодора Ракићева из Бајше, Надежда Грковићева из Руме, Милева Радакова и Персида Печујчева из В. Кикинде *врло добар*; седамнајест приправница показале су *добар*, а две *довољан* успех. По владању оцењене су 25 са бележком „примерно“ а једна са „похвално.“ Преко целе године ни од цркве ни од школе нису ниједанпут изостале: Софија Живковићева, Анђелија Спајићева, Милева Радакова, Зорка Николићева, Љубица Богосављевићева. Преко целе године од цркве није изостала Зорка Вујковићева. Другог семестра од цркве и од школе ни једанпут нису изостале Катарина Карајанковићева и Олга Ракићева. У обште се може рећи, да су се све приправнице другога разреда како својим примерним владањем тако и неуморним приљежањем а изван случајева болести и точним полазењем цркве и школе отликовале, по томе оне све безусловно прелазе у трећи разред. Од мушких приправника другога разреда 14 прелазе у трећи разред безусловно а 5 условно ако слабе оцене поправе, односно ако испит у почетку идуће школске године накнадно с довољним успехом положе. Они, што су се ове године неуредно владали, моћи ће продужити науку само ако се свечано објекту, да ће се унапредак добро владати, а чим ово обећање погазе, бити ће из завода одпуштени.

Од свршених приправника трећега разреда положили су строге испите о учитељској способности Ђорђе Протић из Сомбора (прошле године положио је испит зрелости у сомборској гимназији) и Љубомир Лотић из В. Кикинде *с отличним успехом*; Теодор Ракић из Лалића, Василије Поповић из Томашеваца и Симеон Манојловић из Сомбора *с врло добрим*; Радивој Тополац и Душан Летић из Парага, Љубомир Ракић из Белабрда и Павао Станичков из Стапара *с добрим* и Јован Антић из Риђице *с довољним* успехом. Константин Петровић из Ром. С. Михаља и Кузман Стефановић из Сомбора упућени су да се из рачуна за три месеца боље сиреме на ако из овог предмета испит с довољним успехом положе, бити ће и они накнадно за учитеље оспособљени. Од овде наведених свршених приправника Василије Поповић је, како у црквеном тако и у хармонијском појању отличан, и у стању је управљати певачким хором, а врло добро знају црквено појање такође и Константин Петровић и Љубомир Ракић. Први од ове двојице отликовао се својим примерним владањем а други је цркву најприлежније полазио. Уз она два приправника, који с отличним успехом учитељски испит положише, отликовао се још у педагогијским наукама и у практичном раду учитељском као и у вртарству Теодор Ракић, а у правилу црквеном најбоље се извештио и око свиларства најбоље се трудио Симеон Манојловић. Од свршених приправница положише строге испите за учитељско оспособљење с врло добрим успехом: Госпођа Милица удова

Стојићка рођена Деметровићева из Бачког Крстура, и госпођице: Наталија Лујановићева из В. Кикинде, Милева Ардељанова из Вршца, Наталија Суботићева из Новог Сада, Анастасија и Драгиња Антонијевићеве из Мраморка. Прве четири отликовале су се особито у педагогиским наукама, практичној радњи у народној школи, у женском ручном раду и кућарству а поједине између њих још и у другим неким учевним предметима. — Са добрим успехом положиле су испит за учитељице: госпођице Милица Стојићева из Д. С. Ивана, Софија Косанићева из Панчева, Љубица Живковићева из Черевиха и Јулка Јовановићева из Батајнице. — Свршена приправница Анђелија Георгијевићева из Ср. Карловаца није могла при испиту из рачуна и мађарског језика довољан успех показати, с тога је упућена да после по године из та два предмета испит поново полаже. — Уобште се признати мора да су се све свршене приправнице у сваком погледу примерно владале, врло прилежно и неуморно училе, и школу и цркву, изузевши случајеве болести, точно полазиле. Целе ове године ни једанпут од цркве изостале нису: Анђелија Георгијевићева, Милева Ардељанова и Наталија Суботићева, а за све три године ни једанпут ни од цркве ни од школе није изостала свршена приправница Софија Косанићева, са чега она, као и са неуморног прилежања свога, јавну похвалу заслужује.

Славно школско надзорништво бачкободрошке жупаније дописом својим од 9. Јулија по новом бр. 1397 на основу XVIII. чланка законског од године 1879., у сјед писменог и устменог испита из мађарског језика дозволило је, да се сведочанства о учитељској способности издати могу: оспособљеним учитељима: Јовану Антићу Душану Летићу, Љубомиру Летићу, Симеону Манојловићу, Ђорђу Протићу, Љубомиру Ракићу, Теодору Ракићу, Павлу Станичковом и Радивоју Тополцу, а кад накнадно из рачуна испит положи, још и Константину Петровићу и Кузману Стефановићу. Исто тако дозволило је под горњим бројем исто кр. школско надзорништво издавање дипломе сједећим оспособљеним учитељицама: Анастасији Антонијевићевој, Милеви Ардељановој, Љубици Живковићевој, Наталији Лујановићевој, Наталији Суботићевој, Милицы Стојићевеј и госпођи Милицы удовеј Стојићки рођеној Деметровићевој. Дипломе свију ових утврђене су печатом кр. школског надзорништва и подписом кр. школског помоћног надзорника Никазија Грефа. — Напротив због оскудног знања мађарског језика задржано је издавање сведочанства о учитељској способности: Василију Поповићу, Драгињи Антонијевићевој, Софији Косанићевој, Јулијани Јовановићевој и Анђелији Георгијевићевој све дотле, док поново устмени и писмени испит из мађарског језика неположе и тиме захтевима XVIII. законског чланка од 1879. задоста неучине. Прво троје могу у месецу Октобру путем управе србске учитељске школе Сомборске дозволу искати од кр. школског надзорништва за полагање овог испита, а потоње две кандидаткиње, тек у Јануару месецу могу истим путем дозволу за полагање овога испита молити.

Пошто је све ово свршеним приправницима и приправницама званично објављено, раздата су сведочанства о учитељској способности онима, који су овом приликом подишно оспособљени, а остали су уз сходну

просту сведочбу упућени, да се за нов испит из дотичних предмета брижљиво спремају и да га у своје време поново полажу.

Овде придодати имам, да су приликом читања разредница од стране завода поклоњене поучне књиге онима приправницима и приправцама, који су се добрим успехом, примерним владањем, и трудољубљем отликовали, а оспособљени учитељи и учитељице добили су на дар још свако по један примерак упутства за сејање дудова, што је госп. Павле Бесередија министеријални повереник за свиларство на ту цјел послао.

На овај начин распуштени су ученици и ученице на Петров-дан после подне, и тиме завршена је школска 1882²/₃. година у србској учитељској школи Сомборској.

У Сомбору 4. Јулија 1883.

Н. Ђ. Вукићевић,

управитељ и тридесетгодишњи професор
србске учитељске школе Сомборске.

ИЗ ПАСТИРСКЕ ПОСЛАНИЦЕ

једног православног епископа свештенству своје епархије

(по руском укратко изведено.)

Драга браћо у Христу! Народ је наш свесрдно и искрено отдан својој светој цркви, радо иде у храм Божији на молитву и врло би радо слушао слово Божије, кад би се ово њему често и на просто казивало. Али се на жалост опажа да се млађи свештеници, клирици и учитељи народни слабо старају за духовну просвету и за свестрани напредак народни.—Пред вама је духовна њива, која би богате плоде доносити могла, да није само јако унарложена; настојте да будете ревни раденици, вредни сејачи на њиви тој. Ви сте на то по преимућству позвани, а данас се највећма мора од вас изискивати, да баш то чините; јер с једне стране лажни правац материјалистичног уметвовања и превратне мисли које-каквих надрикњига, изложене у књигама и повременим листовима и у дрским и безобзирним говорима, кваре наш добри народ и невину младеж, и руше из основа моралност у обштинству и у породици, а с друге оне стране туђи и лажни пастири (разумевају се расколнички свештеници у Русији У.) спремају се да обманом и лажном науком одводе неуге у своје стадо. С тога будите особито сада на опрезу, будите будни и трезвени, пазите на себе и вршите своје свештеничке и учитељске дужности неуморно савестно и најревностније!

Пре свега точно и уредно свршујте у храму Божијем прописане јавне богомоље. Читајте полагаано, велегласно и изговоретно, а притом смерно и са страхом Божијим; небрзајте, нечитајте без смисла, недопуштајте да бива неред у цркви; појте лепо и са одушевљењем; па не само у недељне и празничне дане, него и тежетником кад је мало у цркви народа, свршујте прописано богослужење побожно на духовно сазидање своје и оних, који се у храму Божијем тада налазе, а молит се и за оне, који немогу или неће у храм Божији да долазе, „о *всјех* *требујушчиз* *от* *Бога* *помощи* *и* *заступленија*.“

Ви свештеници свршуйте и тежетником што чешће, а где вас је при једној цркви више од двојице, свршуйте сваки дан свету литургију, а наћи ће се међу синовима и кћерима православне цркве у месту вашем, који ће побуђени добрим примером вашим, и тежетником на службу Божију долазити и од своје стране усрдно приносити, што је за службу нужно !

Читајте и изучавајте прилежно слово Божије а особито Нови Завјет; старајте се да проникнете у смисао свете науке евангелске и апостолске, да завладате њоме и да у стању будете Божијим речма, прилежним из светога писма поучавати људе на дому и у парохији, у цркви и у школи, у радости и у жалости и у сваком стању, добу и положају живота, служећи вазда и свуда народу за правило вере и живи образац правде, поштења, умерености, уздржљивости, праштања, милосрђа, вредноће, штедљивости и других красних врлина.

Учите младеж у школи, учите народ у сваковрстном саобраштању с њиме, а особито неизоставно проповедајте у храму Божијем сваке недеље и празника. Неморате сачињавати научних беседа, неморате се много бринути о красноречивим изразима, није баш нужно ни да сами сачињавате из своје главе духовне беседе. Тумачите и казујте садржај науке Спаситељеве и апостолске просто и разговетно, додајте овима сходне времену и околностима поуке за живот, за које можете довољно градива наћи у списима православних архијереја и извртних духовних писаца наших. Ено вам и штампаних проповеди у књигама најбољих духовних писаца православних епископа и свештеника, па узмите те проповеди у руке, изберите сходне за ваш говор и читајте проповед из књиге, ако вам је тешко или неугодно на намет научити. Није срамота за свештеника да проповед из књиге чита, ал је грдна срамота и велика грехота недељом и празником народ без духовне хране остављати, своје верне добру неучити, за њихово се душевно спасеније нестарати !

(Свршиће се.)

ЉУБОМИР ВУЈИНОВИЋ ПРОФЕСОР БОГОСЛОВИЈЕ.*)

Благо оном ко довијека живи,
Имао се рашта и родити! (Његуш.)

Примите тужну вијест са обале сињега мора. У недјељу 12. овог мјесеца издану проф. *Љубомир Н. Вујиновић*. Вијест та пренеразила је Српство у Далмацији; јер Вујиновић бјеше оличени народни јунак за Српство и као професор богословије кроз тринаест година и као заступник на далматинском сабору.

Вујиновић спремио се у Русији за свети позив у „вертограду Господњем,“ а тешке прилике, у којијема се Српство у Далмацији налази, покренуле га на мучни рад пером и дјелом, да брани народне правце против познате антисрпске струје на овом вршу приморскоме...И за мало би његова рада. Лани га, услијед силетака познатог мрачњаштва, ста-

*) Види некролог у броју 12. Шк. Листа.

више у пензију, а одмах за тијем стиште га непробољива бољетица, која га је све до пред смрт ломила, док га и не сломи у снази од 42 године. Он подлеже бољетици, а ми остајемо скамењени, јер је Љубомир био један, јер њега није лако одмијенити!

„Имасмо га, — нијесмо га знали, —

Изгубисмо, — на смо га познали!“ („Српство.“ Ф. У. К.)

У уторак, дан пред видовдан, бјеше свечани тужан погреб. По-нијеше га уз неоодољив јаук родбине и пријатеља. У цркви при самртном опијелу уз више свештеника чинодјејствовао је преосвештени епископ *Стеван*. Разне српске општине послаше вијенаца на мртвачки сандук, на српска омладина, коју је он љубио и подизао, његова богословија, која га не може заборавити, српска читаоница, „Српски лист“ и т. д. При томе тужном погребу присуствоваше и далматински сабор у свим странкама, а четири српска заступника носеше ките око мртвачког сандука, на име: Бјелановић, Петрановић, Вукотић и Симић.

Колико је Вујиновић љубио свој народ, свједочи посљедњи његов чин. Завјештао је закладу од тридесет хиљада рубаља рускијех хартија, на спремање далматинске и бокешке српске омладине на унивезитетима и духовној академији.

О раду Вујиновићеву очекујемо опширнијех извештаја у „Српском Листу“ од његовијех најтјешњијех пријатеља. А ми једино рецимо утјешнијем ријечима: вјечни му помен био у народу, кога је свом снагом живота љубио, а лак покој јуначкој му и мученичкој души тамо *„идјеше њест бољези, ни печал, ни воздиханије, но жизни бесконечнаја.*

Задар, после Видовдана 1883.

Задранин.

ТЕЧАЈ ЗА УЧЕЊЕ МАЂАРСКОГ ЈЕЗИКА У БАЈИ.

(Допис.)

„Школки лист“ донео је у своје време вест да ће се течај за учење мађарског језика у Баји о. г. 27. Јунија (9. Јула) започети а моја је намера овде, да о отварању овог течаја обштинство србско известим.

Већ у недељу 26. Јунија (8. Јула) т. г. био је довољан број учитеља искупљен, који су с намером изучавања мађарског језика у Бају приспели. Из тога се одмах могло закључити, да су учитељи озбиљном намером и добром вољом амо дошли, и да ће се они ради сопствене користи озбиљно одати самој ствари, зарад које су се овде и искупили. —

Поменутога дана било је у државном приправничком заводу уписивање на течај придошлих учитеља, и том приликом уписаше се: 102 учитеља и 18 учитељица. По вери има их 107 православних; 12 римљана; и један еванђелик аугсбуршке вере. По народности има их 103 србаља; 4 романа; 10 немаца и 1 чех — а по пределу има из Бачке жупаније 44; барањске 11; чанадске 1; крашовско северинске 13, тамашке 9; толнанске 2; торонталске 36; сремске 4.

За учитеље су оспособљени 111; а деветоро су неоспособљени. — Наравно да ово деветоро није ни требало припутити течају, али учитељско особље бајске приправничке школе није могло ништа у овом по-

гледу чинити, пошто су и ове државни школски надзорници овамо упутили били.

Јунија 27. (9-ог Јула) отворио је течај овај краљевски саветник и школски надзорник бач-бодрошке жуцаније високоблагородни господин Фрања Цирфус језгровитом беседом, у присуности ученика, гг. Др. Барча управитеља, Христифор Бочкаја и Стевана Петровца учитеља приправничке школе. —

По овоме је г. Др. Барч у својој беседи говорио о значењу и целии овога течаја, и позвао је присутне слушаоце на озбиљан рад. — За тим је међу учитељским особљем била подела ученика. — Ови су подељени на три учитеља и на три школске дворане. Предавања држе се на српском и немачком језику. — На српском језику предају гг. Христифор Бочкаји и Стеван Петровац, а на немачком језику управитељ г. Др. Барч.

У одељењу г. Христифора Бочкајија налази се свега 43; код г. Стевана Петровца 37, а код г. Барша 40, слушаалаца: Следећега дана одпочето је у свима оделима редовно предавање, и то из јутра од 7—10 часова сваки дан осим недеље. — Првог часа предузима се разговарање; другог часа: граматика; а трећега читање са разглашавањем. Осим тога, ученици сваки дан код куће или писмену задаћу израђују, или по који одломак из читанке на памет науче. —

Начин предавања господина Бочкајија тако је примамљив, тако је занимљив, да нам је свакоме жао, кад на свршетку трећега часа школског звонце зазвони, да се кући иде. —

Примерно владање и озбиљан рад испуњених овде српских учитеља и учитељица посведочавају и саме бајске мађарске новине, као и јавно мњење овдашњег грађанства.

За сад нека је о овоме доста, а ако ми славно уредништво дозволи, то ћу од времена на време, за сваки број листа, на течај овај односеће се податке редовно слати, а том приликом пропустити нећу, да јавим и о напредовању наших учитеља у опште. (Врло ће нам мило бити и захваљујући вам у напред, лепо Вас молимо, да обећање своје испуните У.)

Један српски учитељ.

У недељу арханђеоску 10 Јулија у 10 часова пре подне донешени су жељезницом земаљски остатци Бранка Радичевића у Н. Сад. На колодвору новосадском множина српскога народа дочекала је Бранка и ту је Антоније Хаџић тајник Матице српске говорио пригодну беседу. Затим уз звонења звона на свима новосадским црквама уз свештеничку пратњу и појање, пренесе се свечано метални ковчег са Бранковим костима до станице пароброд-

ске и унесе се у пароброд, који се у 11 часова пре подне из Новог Сада крене и у пол један после подне у Карловце стигне.

Међутим од рана јутра оживиле беху све улице карловачке. Иза-сланства из Панчева, Земуна, Београда, Вуковара, Сомбора и других србских места, најодабранији синови и кћери народа србског, међу овима многи учитељи и учитељице, млади Срби реда ученога, најодабранији писатељи и уметници србски, управо рећи цвет народа србског, чекаху на станици карловачкој.

Кад пароброд пристане, сви присутни у ред се поставе и одпевају Бранкову химну. Чланови зоре изнесу из пароброда метални ковчег и у њему земаљске остатке Бранкове, свештенство даде благослов и спровод се уз појање „Свјати Боже“ и звонење звона крене у Карловце.

Пред отвореном саборном црквом на припремљени самртнички одар положи србски писатељи и уметници ковчег Бранков, који се са многобројним венцима украси. Петар Деспотовић као говорник бечког одбора преда земне остатке Бранкове карловачком одбору, а господин Ж и в к о Г о ј к о в и ћ адвокат одговори у име одбора карловачког. Затим свештенство уз припомоћ певачких дружина сврши кратко опело, на које сва звона опет зазвоне и спровод се у најбољем реду упути покрај гимназије к Стражилову. Напред су ишли ученици гимназије, за овима слушаоци висших школа и Богословије, певачке дружине, чланови бечког и карловачког одбора, венценосци са 80 венаца украшених са дивно извезеним лентама и надписима, свештенство, за тим ковчег Бранков, кој су наизменце носили књижевници, уметници и слушаоци великих школа. За ковчегом ступаше најближи сродник Бранков г. Риста Михајловић из Вуковара и друга му родбина, представници учених друштава, србски песници, књижевници и гости из Црне Горе и Србије и из других србских крајева, и многобројан народ. Кућа близо дворске баште, у којој је Бранко као ђак становао, означена је била надписом и сликом његовом. Код дворске баште прешавши преко потока упути се спровод кроз Белило путем к Стражилову.

Четири је часа после подне било превалило кад спровод стигне у долину Стражиловачку. Ту се код крста на сред долине положи ковчег и певачи одпевају песму: „Стражило красно Стражилово“ бранков текст по композицији прослављеног музичара србског Дра Јована Пачу-а. Затим је члан „Матице Србске“ г. Миша Димитријевић држао свечани говор у славу Бранкову, после којег певачи одпевају Бранкову химну: „Лисна горо Стражилово прими твог славуја.“ Чланови одбора карловачког подигну ковчег и понесу горе на венац Стражиловски праћени од многобројног народа стазом за то сиремљеном. На највишем врху средње Стражиловске горе пред-озиданом гробницом спусте носиоци ковчег и свештенство уз последњу литију за упокој очита молитве за спасеније душе Бранкове а сав народ одпоје у трипут „Вјечнаја памјат.“ Уз појање књижевници и уметници унесу ковчег у гробницу и положи га на место вечнога му покоја до суђена данка. После тога се одмах гробница зазида.

Сунце је већ за гору заилазило кад су се пратиоци са Стражилова у Карловце вратили.

У вече даван је у просторијама Карловачке србске читаонице банкет, на коме је одпевано „Бранково коло“ и држани су сходни говори. По осветљеним улицама ходао је многобројни народ до неко доба ноћи, и тада се тек светковина завршила.

Може се у средњу руку узети да је на сироводу Бранковом у Карловцима до 5000 народа сакупљено било, на ипак је импозатна свечаност ова у најбољем поредку са пијететом, који оваком чину пристоји; достојанствено обављена.

Бранков вршњак.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

У Српском Пардању. Плата је 400 фор. у готову, 3 хвата тврдых дрва, 8 хвати сламе за огрев школе и учитељског стана и два и по ланца ораће земље. Стечај отворен до велике Госпојине.

— У Карлову место учитеља за први разред; плата је 500 ф. слободан стан и два јутра ораће земље. У дужност учитељеву спада и појање у левој певници. Молбенице се имају председништву школскога одбора у Карлову до последњег јулија нашег поднети.

— У Шиду место учитеља и појца православне вере на комуналној школи с платом 400 ф. уз то 20 5 куд. метр. дрва, стан иди стана-рина и врт.

— У Миклушевци на комуналној школи место учитеља и појца православне вере; плата је 350 ф. 20 5 куб. метара дрва, стан и по јутра врта. Рок пријаве оба места до 3. Августа.

— У Сарајеву на православној србској основној школи тражи се учитељ; плата је 600 фр. стан и огрев. Проситељи, који су вешти ноталном пјенију имају првенство. Молбенице се до св Илије имају управи србских православних народних школа у Сарајеву поднети, а школа се почиње 1. Августа.

— На православној мушкој школи у Мостару имају се попунити два учитељска мјеста. Плата је учитељима 600 фор. а вр. у готовом; 30 фор. као редутум за огрев, слободан стан и 50 ф. у име путног трошка. Плату примају учитељи из благајне православног општества мостарског у мјесечнима ратама унапријед и то најтачније. Учитељи који ово мјесто добити желе морају сведочбама доказати да су српску учитељску школу са добрим успехом свршили а уз то да су црквеном појању и правилу потпуно вјешти. Добро инструкираме молбенице ваља надзорништву школском до 6/18. Августа о. г. поднијети.

— У Чипу је упражњено учитељско место с платом 70 фр. 13 јутара ораће земље, 18 пеншт. мерова ражи, уз то иде стан с баштом и децутат у вариву и смоку, огрев, и штоларни приход; молбенице се шаљу на православну црквену општину у Чип (Csépen, pestmegye).

— У Бати такође се тражи учитељ; плата је 150 фр. (односно 120 фр. ако није свршен приправник); 6 хктл. жита, 5 хкл. јечма; 5 јутара ораће земље, 5 акова кљука, стан и огрев, и штоларни приход до 50 фр. Молбенице се шаљу до 1. Августа по нашем (Batta, Fehér megye u. p. Erd).

— У Столцу тражи се учитељ православне вере, србин, вешт црквеном појању, тако да уме и друге у том обучавати, и који осим матерњег језика говори и немачки и у стању је немачки језик предавати.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Плата 550 фр. и стан. Молбенице се имају послати до 20. Јулија православној србској црквеној обштини у Столац (Stolacz, Herzegovina).

— У Варјашу тражи се учитељ за мушку и учитељица за женску школу; плата је 300 фр. 12 хл. жита, и толико кукуруза, 4 хвата тврдих дрва 2 и по ланца ораће земље и стан. Првенство имају они који су у Сомбору с добрим успехом учитељску школу свршили. Избор ће бити на св. Илију.

— У Мољској срб. црквеној обштини упражњена су два учитељска места на салашима; плата је 200 фр. и 2 јутра земље. Рок пријаве 10. август.

— Траже се учитељи у Вери, Визићу, Нештину и Вогњу. Плата 350 ф., стан и огрев. Молбенице на вис, кр. хрв. слав. далм. земаљску владу управљене шаљу се општинским школским одборима у поменутих местима до 10. авг. по нов. кал.

— Траже се учитељи у Допсињу, Погановци, Капелни, Мајару, Паучју, Борову, Клиси, Пчелићу, Сухојмлаки, Лисићина, Смуда и Мединци. У последња два места плата 400 ф., стан и огрев, у осталима 350 ф., стан и огрев. Молбенице управљене на вис. кр. земаљску владу, одјел за богоштовје и наставу, шаљу се до 15. авг. по нов. кал. кр. надзорништву за пучке школе у Осеку.

— Траже се учитељи у Рачи, Босућу, Батровци, Илинци, Малој Вашици (два), Товарнику, Огару, Платичеву, Мартинци и Шашинци у подручју кр. котарског уреда у Митровици; у Купинову, Угриновци, Шимановци, Дечу, Петровчићу, Карловчићу, Пећинци, Поинци, Михаљевци, Ашањи, Обрежу, Јакову и Беџмену у подручју кр. котарског уреда у Земуну; у Чортановци, Старој Пазови и Бешки у подручју кр. котарског уреда у Старој Пазови; у Суботском граду и Јабланцу у подручју кр. котарског уреда у Новској и у Венковцу и Доњи Богичевци у подручју кр. котарског уреда у Новој Градишки. Молбенице управљене на вис. земаљску владу одјел за богоштовје и наставу шаљу се за прва три подручја до 10. авг., за последња два подручја до 15. авг. по нов. кал. дотичном кр. котарском уреду.

— За подучитељице на обосполним пучким школама у Локвах и у Президу у Хрватској отворен је стечај до 8. авг. по рим. У Локвах' је плата 400 фр.; у Президу 300 фр. Уз то стан и дрва.

— Тражи се учитељ у Товладији. Плата је 120 фр. у готову новцу, 20 кибли жита, 1 и по ланац ораће земље, 2 хв. дрва за учитеља, 4 хвата сламе за школу и учитеља, од погребца 50 нов. и слободан стан с баштом. Молбенице се имају до 15. авг. црквеношколском одбору у Товладији доставити.

— У Бегечу упражњено је учитељско место. Плата је 105 фор. једна четвртина сесије земље, 16 пешт. мерова жита 2 хвата дрва, башта купусара у једно гумно. Молбенице се имају црквеношколском одбору до 1. авг. поднети.

— У Приједору на правосл. србској школи тражи се учитељ, вешт појању, који зна и немачки; плата је 600 фр. Молбенице се до 1. Августа шаљу горњој обштини. (Prijedor, Bosna.)

Будући да је са бројем дванајстим изишла предплата многим нашим гг. предплатницима, то их учтиво позивамо да понове предплату, како им се неби обуставило шаљање листа.

Још се могу добити сви бројеви од ове године. Потпуних „Школских листова“ има још и од г. 1881. и 1882., од којих сваку дајемо за 1 ф. 50 н.

Издаје и уређује : НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.